

Van **fulltime** naar **parttime** voor de klas

Drie dagen in de week voor de klas en de andere dagen thuis bij de kinderen of tijd voor jezelf of voor een studie. Werken in het onderwijs vraagt veel en parttime lesgeven is voor veel leerkrachten dan ook ideaal. Maar er zijn ook nadelen. Naar School sprak vier leerkrachten die van fulltime naar parttime gingen.

TEKST: SANNE VAN DER MOST

BEELD: SANNE VAN DER MOST E.A.

Twee dagen voor de klas, dat was voor **Belinda van den Berg**, leerkracht van groep 8 bij openbare basisschool De Esch in Rotterdam, eigenlijk haar ideaal. 'Ik heb twee dochters van 11 en 13 en die hebben mij best wel nodig in groep 8 en in de tweede klas. Maar door de nood in het onderwijs – ook op deze school – heb ik in goed overleg met thuis afgesproken dat ik drie dagen werk.'

Vroeger had Van den Berg twee banen. 'Een in het onderwijs en een daarbuiten', vertelt ze. Toen de kinderen kwamen, was de keuze wie parttime ging werken, eigenlijk snel gemaakt. 'Het klinkt misschien een beetje ouderwets, maar mijn man kan niet parttime werken en ik heb geen kinderen om ze vervolgens alleen maar naar de bso te sturen.' Als haar dochters ouder zijn, ziet Van den Berg zichzelf mogelijk weer fulltime voor de klas staan. 'Het is namelijk een stuk rustiger als je overal zelf verantwoordelijk voor bent en niet alsmaar hoeft te overleggen. Je duo-partner kan nog zo goed en nog zo lief zijn, maar je moet toch weer die overdracht doen en opschrijven wat er is gebeurd. Dat kost tijd en energie die je niet in andere zaken kunt stoppen. Als dat niet hoeft omdat je de enige bent, dan is er veel meer rust. Voor jezelf, maar ook voor de leerlingen. Vroeger hadden we toch altijd één juf of meester? Tegenwoordig werkt bijna iedereen parttime. De kinderen weten niet beter.'

PERFECTIONISTISCH

Ondanks het feit dat ze parttime werkt, heeft Van den Berg het nog steeds ontzettend druk en maakt ze lange dagen. 'Mijn man zegt altijd: 'Je hebt acht uur de tijd, dus dan ben je toch om halfvijf thuis?' Echt niet dus. De dagen dat ik om halfvijf thuis was, zijn op de vingers van één hand te tellen. Ergens heb ik de illusie dat wanneer ik fulltime

'Vroeger hadden we toch altijd één juf of meester? Nu werkt bijna iedereen parttime'

zou werken, ik dan wél eerder naar huis kan. Maar misschien is dat helemaal niet zo en ben ik gewoon te perfectionistisch. Want ook al werk ik parttime, als ik thuis ben, gaat het gewoon door. Toch even nakijken, die ene ouder bellen; het houdt nooit op. Gelukkig houdt mijn directeur goed in de gaten dat het niet te veel wordt. Als ze me iets vraagt en ik kan er niet aan voldoen, maar ik probeer me in allerlei bochten te wringen, dan zegt ze: 'Nee, is ook een antwoord.' En dat is wel heel erg fijn.'

ZEEPBEL

Bernadette Motjé werkte vorig jaar nog vijf dagen als leerkracht van groep 6 op openbare basisschool Het Landje in Rotterdam. Sinds dit schooljaar werkt ze een dag minder. 'Ik tobde een beetje met mijn gezondheid en een dag min-

Meeste werkdruk in horeca en zorg

Niet het onderwijs, maar de horeca en de zorg zijn de sectoren met de meeste mensen die een hoge werkdruk ervaren. Dat blijkt uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en TNO.

Het CBS en TNO hebben met de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden de werkdruk in verschillende sectoren in kaart gebracht. Uit de enquête komt naar voren dat in de horeca 29,5% van de werknemers aangeeft stressvol werk te hebben, terwijl dat in de zorg 26% is en in het onderwijs 24,8%. Sectoren met relatief weinig mensen die aangeven dat ze stressvol werk hebben, zijn de bouw (9,6%), het openbaar bestuur (9,1%) en de sector informatie en communicatie (7,2%).

der werken leek me wel verstandig. Daarnaast is het ook gewoon relaxter. Ik hou net wat meer tijd over voor mezelf en voor mijn gezin. Af en toe een dag rustiger aan doen en wat meer tijd aan mezelf besteden is ook wel heel fijn.' Toch was de keuze voor Motjé niet eenvoudig. 'Je krijgt dan natuurlijk te maken met een duo-partner

‘Het is wel fijn als je een beetje op één lijn zit’

en een overdracht. Het gaat niet alleen om de cijfers maar ook over hoe kinderen in hun vel zitten. Dan is het wel fijn als je een beetje op één lijn zit. Gelukkig gaat dat nu heel goed. Maar je kunt ook iemand treffen met wie het niet klikt, of iemand die een heel andere werkwijze heeft dan jij.’

RELAXED

‘Bij ons op school zijn ze gelukkig heel relaxed’, vertelt Motjé verder. ‘Er wordt niet aangestuurd op fulltime werken, zoals op mijn vorige school wel het geval was. Daar werkte ik officieel drie dagen, maar werd ik te vaak gevraagd om toch even

bij te springen. Best vervelend, want ik werkte toch niet voor niets parttime?’ Het grote voordeel van vier dagen werken ten opzichte van vijf is voor Motjé het feit dat ze nu eens per week een vrije dag heeft. ‘In het onderwijs kun je buiten de vakanties niet zomaar vrij nemen. En nu heb ik gewoon die vrije dag.’ Die Motjé overigens wél goed moet bewaken. ‘De verleiding is natuurlijk groot om dan toch weer dingen voor school te doen. Maar tot nu toe weet ik die scheiding goed te maken.’ De bonus voor een dag extra werken die laatst is aangekondigd (zie kader ‘Extra werken voor een bonus?’), ziet Motjé een beetje als een zeepbel. ‘Ik merk dat mijn collega’s het toch niet helemaal serieus nemen. Praktisch gezien is het ook best lastig uitvoerbaar. Ik heb bijvoorbeeld een collega die graag van drie naar vier dagen zou willen. Dat lukt helaas niet, want er is een heel lange wachtlijst bij de kinderopvang. Daarnaast is er toch een belangrijke reden waarom mensen voor parttime kiezen? Denk je dat je ze daar met een bonus van af kunt halen?’

VALKUIL

Over het bewaken van die vrije dag kan Manja Fluit, die tweeënhalve dag voor groep 3 op openbare basisschool Dalton de Vliegeniers in Barneveld staat, aardig meepraten. ‘De valkuil van parttime werken is inderdaad dat je op je vrije dag doorgaat. Ik sta nu twaalf jaar voor de klas

Extra werken voor een bonus?

Om het lerarentekort aan te pakken, moeten we een beroep doen op leraren die meer uren willen gaan werken. Dat vindt minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs Dennis Wiersma. ‘De Tweede Kamer riep onlangs op om te komen met een voltijdsbonus’, meldde Wiersma op 7 november in een nieuwsbericht op de website van de Rijksoverheid. ‘Wij gaan daarmee aan de slag door nu direct te starten met een proef.’

In het bericht staat verder dat de vorm en de hoogte van de bonus nog niet vaststaan. ‘Te denken valt aan een bonus voor mensen die een voltijdscontract krijgen, of meer geld voor mensen die bijvoorbeeld hun contract uitbreiden van twee naar drie of vier dagen per week. Schoolbesturen die meewerken krijgen praktische ondersteuning en begeleiding bij het kiezen en uitwer-

ken van een bonusvariant. Scholen financieren de bonus zelf, maar de begeleiding wordt aangeboden door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.’

Alle beetjes helpen

Schoolbesturen konden zich tot en met 30 november aanmelden voor de proef met de bonus, maar slechts een beperkt aantal deed dat. Bijvoorbeeld omdat de bonus volgens hen het lerarentekort niet gaat oplossen of tot scheve gezichten kan leiden. Bestuursvoorzitter Anko van Hoepen van het openbaar primair onderwijs in de stad Utrecht noemde de bonus vorige maand in een uitzending van Nieuwsuur ‘een puzzelstukje in een puzzel van duizend stukjes’. Hij vindt dat er een masterplan moet komen om de personeelstekorten in het onderwijs op te lossen. Woordvoerder John Beumers van het openbaar

primair en voortgezet onderwijs in Zwolle zei tegen Nieuwsuur dat een bonus niet past ‘bij onze visie op gezond werkgeverschap’.

Directeur-bestuurder Peter Jonkers van Stichting Primo Schiedam denkt er positiever over. Hij zei in de uitzending van Nieuwsuur dat de bonus het lerarentekort niet gaat oplossen, maar wel een maatregel kan zijn om het lerarentekort tegen te gaan. Over de uitwerking zei hij: ‘Ik denk dat een geldbedrag op het huidige loon niet gaat werken. Ik zou kijken naar het vergoeden van bijvoorbeeld kinderopvang. Uiteindelijk is het belangrijkste dat er een goede dialoog komt tussen de schoolbesturen en de minister over hoe deze proef wordt vormgegeven.’ Primo Schiedam meldde zich aan voor de proef.

‘De valkuil is dat je op je vrije dag doorgaat’

en in mijn begintijd maakte ik heel lange dagen. Vaak wel tot zes uur en dan racen naar de bso om mijn zoon te halen. Eens in de week op dinsdagavond had ik dan een telefonisch overdrachtsgesprek met mijn duo-partner. Zij wilde dat zo. Ik zag er altijd erg tegenop, want het duurde meestal heel lang. Ik dacht ook: waarom kunnen we dat niet over de mail doen? Maar dat durfde ik, onervaren als ik was, niet te zeggen. Ik dacht dat het erbij hoorde. Inmiddels heb ik wel geleerd om nee te zeggen en ook om gewoon echt om vijf uur te stoppen. Maar ik merk wel dat jongere en minder ervaren collega's daar meer moeite mee hebben.'

BRAINSTORMEN

Toen Fluit als leerkracht in Curaçao begon, werkte iedereen fulltime. 'Terug in Nederland begon ik met vier dagen voor de klas', vertelt ze verder. 'Ik had toen al een zoon. Nu heb ik drie kinderen en een bonusdochter en dan is die tweeënhalve dag echt ideaal. De combinatie van voor de klas staan en tegelijkertijd moeder zijn en bij je gezin betrokken zijn, is heftig. Fulltime werken zit er dus even niet in. Daarnaast vind ik de

Meer uren werken lukt alleen met duurzame inzetbaarheid

Gesprekken met leraren over de vraag of zij meer willen werken, moeten uitgaan van duurzame inzetbaarheid. Dat is nodig om het risico op uitval te verkleinen. Dit advies komt voort uit een verkenning van het Arbeidsmarktplatform PO naar de mogelijkheden om grotere contracten te stimuleren. De verkenning richtte zich met name op een pilot bij Lucas Onderwijs, een stichting voor bijzonder primair en voortgezet onderwijs in Den Haag en omgeving. Het lerarentekort is daar, net als in andere stadsregio's, groter dan gemiddeld.

Duurzame inzetbaarheid heeft tot doel dat medewerkers tevreden en vitaal aan het werk blijven. 'Voorkomen moet worden dat deeltijdfactorverhoging op langere duur tot hogere werkdruk en uitval gaat leiden', staat in het rapport dat over de verkenning is gemaakt. Verlagen van de werkdruk is voor leraren een belangrijke voorwaarde om meer uren te werken.

Knelpunten wegnemen

Maatwerk is ook een belangrijk punt, zo staat in het rapport. 'Het is belangrijk dat scholen er rekening mee houden dat de situatie van iedere medewerker verschilt. Vraag medewerkers waar de behoefte ligt, en welke eventuele knelpunten weggenomen kunnen worden. Denk bijvoorbeeld aan later beginnen, eerder stoppen, deels thuiswerken, werken op specifieke dagen of minder administratieve taken.' Ook is het van belang om rekening te houden met de tijdsinvestering die vanuit de scholen gevraagd wordt. 'Bereid scholen daarop voor en probeer waar mogelijk schoolleiders in het proces zoveel mogelijk te ontlasten. Bijvoorbeeld door het contact via ondersteunende afdelingen ofwel een projectleider te laten verlopen. Zij kunnen fungeren als 'filter' en bepalen wanneer schoolleiders betrokken moeten worden.'

Lees het volledig rapport van het Arbeidsmarktplatform PO.

balans van werk en privé voor mijzelf nu ook prettiger. Nu ik wat minder werk, heb ik ook meer tijd voor mezelf en dat is ook belangrijk.' Toch heeft fulltime werken ook voordelen, zo vindt Fluit. 'Je doet alles zelf en helemaal op je eigen manier. Daardoor hoef je geen energie te steken in de overdracht. Tegelijkertijd zie ik nu wel echt de voordelen van het samenwerken in een duobaan. Juist het feit dat je de taken kunt verdelen en met elkaar kunt sparren en brainstormen als het even tegenzit met een leerling, dat is natuurlijk wel heel fijn.'

'Hierdoor voel ik dat ik écht iets kan bijdragen'

LEESMOTIVATIE

Geert Vermeegen stond tot dit schooljaar fulltime voor groep 6 van openbare literaire basisschool De Gouden Griffel in Rotterdam. Omdat hij vond dat hij als leerkracht te weinig kon doen aan de leesachterstand en leesmotivatie van zijn leerlingen, gooide hij het roer drastisch om. Nu richt hij zich – parttime – volledig op het leesonderwijs in alle groepen. 'Ik ben van één naar een halve fte gegaan', zegt hij. 'Woensdag werk ik niet en dinsdag en donderdag ben ik om twaalf uur weg.' De achtergrond van zijn keuze om van fulltime naar parttime te gaan, ligt bij Vermeegen anders dan bij de meeste van zijn collega's. 'Ik ben relatief jong en ik heb nog geen gezin, dus dat speelde voor mij allemaal niet zo'n rol. In die zin zou je de overstap naar parttime van iemand als ik misschien wel het minst verwachten. Ook administratieve taken gingen me eigenlijk prima af. Ik ondervond geen grote werkdruk en ik kon het allemaal prima bolwerken. Het zat hem voor mij echt in die inhoudelijke drive om op een andere manier een bijdrage te leveren. De afgelopen jaren miste ik de erkenning van mijn expertise rondom leesmotivatie. De standaard ondersteuning die er op scholen al is, vind ik onvoldoende. Daarmee komen we er niet.'

Sterkste afname WW-uitkeringen

Het aantal WW-uitkeringen in het onderwijs lag in oktober 5,3% lager dan in september. Daarmee was het onderwijs in oktober de sector met de sterkste afname van het aantal werkloosheidsuitkeringen, meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

In totaal verstrekte het UWV eind oktober ongeveer 150.000 WW-uitkeringen. Dat was een daling van 1,6% ten opzichte van eind september, toen er nog sprake was van een lichte stijging van het aantal werkloosheidsuitkeringen ten opzichte van eind augustus. Het onderwijs was met -5,3% de sector met de sterkste afname van het aantal werkloosheidsuitkering, gevolgd door de bouw (-3,1%) en overheid (-2,9%). In de landbouw, groenvoorziening en visserij steeg het aantal WW-uitkeringen met 11,5%. Dat sluit aan bij het einde van het oogstseizoen.

HYPERBOLEN

Vermeegen is erg blij met zijn keuze. 'Ik lees heel veel voor en ik laat de leerlingen echt aan de slag gaan met boeken. Ze doen niet alleen eens per jaar een grappig dansje of een leuk liedje tijdens de Kinderboekenweek, maar leren in mijn lessen echt nadenken over wat ze lezen en wat dat voor ze betekent. Ik geef opdrachten over hyperbolen en hoe ze die zelf kunnen schrijven. Mijn lessen bied ik ook online en via social media aan, zodat ook andere kinderen erdoor geïnspireerd raken.' Het feit dat Vermeegen van fulltime naar parttime is gegaan, geeft hem de ruimte om meer onderzoek te lezen, zijn netwerk uit te breiden en zijn kennis te delen met collega's. 'Hierdoor blijf ik langer werkzaam op de school, heb ik meer werkplezier en voel ik dat ik écht iets kan bijdragen. En, belangrijk: ik verlaat het onderwijs niet. Heel fijn dat ik op mijn school deze kans heb gekregen.' ◀